

תקציר מנהלים

דוח ועדת אשכנזי לשינוי הנחיות ההתגוננות מפני רעידות אדמה במערכת החינוך

רקע

ועדת מומחים לאומית בראשות פרופ' יצחק אשכנזי הוקמה ב-2010 על ידי ועדת שרים לנושא הכנות לאומיות לרעידת אדמה, לבחינה מחדש של הנחיות ההתגוננות בבתי ספר וגני ילדים בישראל. הועדה פרסמה את מסקנותיה בפברואר 2011 וכללה מומחים מתחומי הנדסת מבנים, אסון המוני, חילוץ, רפואה, גיאולוגיה, חינוך, סוציולוגיה ותקשורת.

הבעיה שזוהתה

השיטה הקיימת של: **הסתתרות תחת שולחנות** (DROP, COVER & HOLD) נמצאה לא יעילה ואף מסוכנת:

- שולחנות במערכת החינוך אינם עמידים בפני התמוטטות חלקי מבנה כבדים
- בגני ילדים: מספר מוגבל של שולחנות קלים מפלסטיק
- השיטה מתאימה לבנייה קלה (עץ) ולא לבנייני בטון כמו בישראל
- כ-50% מבתי הספר נבנו לפני תקן עמידות לרעידות אדמה (1980).

ההחלטה המהפכנית

הועדה המליצה על מעבר ל**דפוס "דיפרנציאלי"** על פי סדר עדיפויות:

1. **יציאה לשטח פתוח** – תוך 15 שניות אם אפשר
2. **כניסה למרחב מוגן** (ממ"ד) – אם יציאה בלתי אפשרית
3. **כניסה לחדר מדרגות** – והמשך ירידה מחוץ למבנה
4. **כניסה תחת שולחן** – רק כאפשרות אחרונה

בסיס מדעי בינלאומי

מחקרים על התנהגות אנושית ברעידות אדמה הראו:

- **יפן:** 27.7% ברחו החוצה באופן אינסטינקטיבי
- **איטליה:** 38% ברחו מהבניין ברעידת Umbria-March
- מחקר על 1,380 שורדי רעידות אדמה הוכיח: יציאה החוצה בטוחה יותר מהסתתרות

יישום והטמעה

- **2011 ועד היום:** שינוי הנחיות בכל מוסדות החינוך ללא תנאים מוקדמים
- **הרחבה כלל-ארצית:** ההנחיות החדשות אומצו לכלל האוכלוסייה בישראל
- **תוכנית מילוט:** סקר בכל מוסד לקביעת נתיבי מילוט ומקומות בטוחים

- **שילוט:** סימון כל מרחב במוסד בשלט המכוון למקום הבטוח המתאים
- **הכשרה:** תרגול לפחות פעמיים בשנה + הדרכה שנתית באמצעות פיקוד העורף

המצב כיום (2025)

הנחיות ההתגוננות מרעידות אדמה בישראל מבוססות כיום על מסקנות ועדת אשכנזי:

- כל התרגילים במוסדות החינוך מתבצעים על פי הדפוס הדיפרנציאלי
- ההנחיות לכלל האוכלוסייה בישראל משקפות את אותם עקרונות
- פיקוד העורף מעביר הדרכות המבוססות על המלצות הועדה
- המשך קידום הנושא ולהתגונן נכון
- המדיניות הישראלית משמשת מודל חיקוי למדינות אחרות

השפעה עולמית

החלטת הועדה הישראלית פורסמה במחקר אקדמי בינלאומי ומשמשת מודל לבחינה מחדש של הנחיות התגוננות במדינות אחרות, תוך הדגשת החשיבות של התאמת הנחיות לתנאים המקומיים.

מעמד הדוח: המלצה רשמית ברמת ועדת שרים (2011) ששינתה את המדיניות הלאומית במטרה להציל חיים של דור שלם של ילדים. **כיום (2025) מהווה הדוח את הבסיס לכל הנחיות ההתגוננות מרעידות אדמה בישראל.**